

A PESTRE SODORT FALU

IX.

„Csak szeretnék én még hazamenni...”

Irtta: Darvas József

Hivatalosan megállapított tények, hogy a pesti cselédek túlnyomó többsége falusi és hogy ezek közül kerül ki a női öngyilkosok legnagyobb hányada.

Városi életüket három állomás jelzi: az, ahogyan megérkeznek, ahogyan még külsőben, belsőben kötik őket a hazuról hozott »normák« s amikor már városiak, mint akármelyik itt született lány... Egy cselédszerzőnél beszélgettem mind a három típushoz tartozókkal...

Kapós a tapasztalatlan falusi lány

Megvallom: nehéz volt olyan lányt találni, aki akkor jött fel faluról és először keresett gazdát.

— Nagyon kapósak — mondta a cselédszerző vezetője. — Mindig van rájuk jó néhány előjegyzésünk és csak ritkán történik meg, hogy valamelyiket ne fogadják meg ott, ahová először küldjük.

A szakmabeli beavatottságával már kérdés nélkül ismertette velem a cselédkérdés legégetőbb problémáit:

— Sok család is szokott történni. Nem egyszer előfordul, hogy jelentkeznek lányok és azt mondják magukról, hogy először vannak Pesten. A könyvük új, még semmi nincs beleírva és hát az ember hisz nekik. Meg örül is, mert, mondom, nagyon keresik őket. De azután csak kisül ám, hogy a lány már a legraffináltabb pesti a könyvet is úgy szerezte és azért mondta magát falusinak, hogy könnyebben helyet kapjon. Így azután sokan nem is mennek cselédszerzőhöz, hanem egyenesen faluról hozatnak lányt. Egy jó cseléd a Pestre készülő barátjának akár tíz helyet is tud előre találni.

— Hát miért szeretik annyira a kezdő falusi lányokat? — kérdeztem. — Hiszen legtöbbször semmit sem értenek a városi háztartás dolgaihoz.

— Éppen ezért szeretik őket, mert úgy taníthatják be őket, ahogyan akarják. Meg nem szájasak, nem raffináltak...

Hozománygyűjtés

Mégis, mikor már vagy negyedszer látogattam meg, büszkeség terjengett az arcán, ahogy a várószoba sarkában húzódozó cifrakötényes két lány felé intett, súgva:

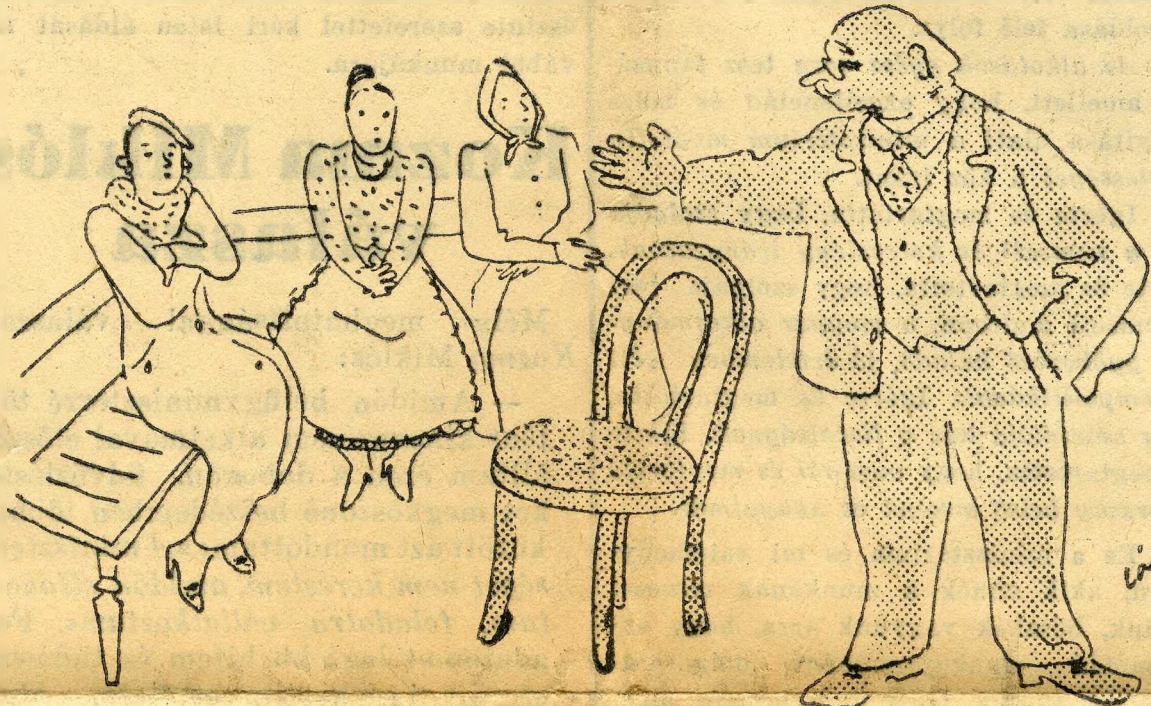
— Ezek igazi falusiak! Nem csalnak, az biztos.

Odamentem és beszédbe elegyedtem velük. Nyilván cselédet kereső urat, de legalább is közvetítőt sejtettek bennem, mert mikor először szóltam hozzájuk, illedelmesen fölemelkedtek helyükről.

Elmondták, hogy Decsről jöttek föl mind a ketten. Egyikük szüleinek öt, a másikénak hat hold földje van otthon, de vannak is rá majdnem ugyanannyian. Eddig az urasághoz jártak napszámba, de olyan keveset kerestek,

hogy még a kosztjuk se igen tellett ki belőle, nemhogy félretenni tudtak volna valamit. Csak addig akarnak Pesten maradni, míg egy kevés pénzt összegyűjtenek, mert bizony se ruhájuk, se tolluk nincs odabaza...

— Férjhezmenés? — kérdeztem, megértve a példázódást.

Szemlesütve, zavartan vallofta be egyikük, hogy ő már menyasszony, nemrég volt az eljegyzés. Igaz: a pesti út miatt majdnem föl is bomlott mingyárt, mert a vőlegény sehogyan se akart beleegyezni, hogy följöjjen.

— Olyan rosszakat mond otthon mindenki a pesti lányokról... Pedig én azt mondom, hogy mindig csak az emberen múlik! Otthon is lehet valaki rossz, ha olyan a természete...

„Ugyse maradunk sokáig...”

Kérdeztem tőlük, hogy milyen helyre szeretnének beszegődni? Azt mondták, hogy nem valogatnak, de azért szeretnék, ha legalább huszonöt pengőt megkapnának egy hónapra. Mondtam, hogy ezt a fizetést kezdőknek nemigen szokták megadni, — mire a menyasszony élénken tiltakozni kezdett, hogy ő nem kezdő, mert egy darabig bejárt otthon a református papékhoz.

— Mi volt otthon a szórakozásuk? Télen eljártak a fonóba, meg egymáshoz esti beszélgetésre, azután házi-bálokat csináltak, — de voltak igazi bálok is. Amikor pedig már jó volt az idő, uccán töltötték a vasárnap délutánt, sétáltak, labdáztek, kergetőztek. Meg néha moziba is elmentek. Itt Pesten ők nem mennek majd sehová, mert nincs senki ismerősük. Az lesz a vasárnapi szórakozásuk, hogy meglátogatják egymást, mert úgyse akarnak sokáig Pesten maradni...

Ezt az újra és újra visszatérő refrént szinte menekülésként mondogatták és azzal a görcsös igyekezettel, hogy nehegy elveszítsék magukat. Hiába is minden csábítás, meg ármánykodás, rajtuk úgyse fog, mert csak rövid ideig maradnak Pesten, az egészét amolyan pénzszerző kirándulásnak tekintik...

A raffinált falusi leány

A második típus, a »raffinált falusi« (aki »annál is inkább raffinált«, mert kívül még falusinak mutatja

magát, de belül már kitanultabb minden városinál) — szóval a második típus »képv. selője«, akivel beszéltem, a következőket mondta életéről:

Két éve jött föl Pestre és most hagyta ott a második helyet. Még pedig azért, mert összeveszett az asszonyával. A veszekedés oka az volt, hogy a nagyságos asszony nem

városi Gábor. Már csak afféle nyugalmazott kubikos volt az öreg, hosszú évek óta, mert elaggott teste még azt a kevés munkát sem bírta, ami éppen akadt. Senkije nem volt Pesten, mert a tizenöt év alatt, amit a városban töltött, egészen idegen maradt s bizony a faluhoz fűző szálak is elszakadoztak. Egy lipótvárosi bérház vicijének segített lakás fejében, a kosztját meg a város adta inségebéd formájában.

Szóval segédvitél volt az öreg Gábor bácsi, — csak hát az ember szívével mindig élete szebb részét kitöltő foglalkozásához húz, így hát ő a legutolsó napokban is kubikosnak mondta magát. Amikor csak tehetett, kijárt a Teleki térre elbeszélgetni a volt kollégákkal, míg azután — mint mondom — a napokban meghalt.

Hirtelen, minden fölösleges bevezetés nélkül, ahogyan eddigi élete minden dolgát csinálta. Távirat, gyászjelentés nem ment senkinek, mégis: volt bajtársai még aznap megtudták a hírt. Szinte nem is tudják, hogy honnan. És az akaratuk is mingyárt egymásra talált: nem engedik, hogy öreg Gábor bácsit a szokott ingyenes temetéssel tegyék a pesti földre. Gyűjtést indítottak maguk között. Az egyik házbéli vidéki cselédlány maga adott tíz pengőt félretett pénzéből s másik tizennégyet szedett össze a többi cselédektől. És a kubikosok, akik a Teleki téri bódék között, meg tizégyes tömegszállításokon könyörgik ki egyik napot a másiktól, kiegészítették a huszonnégy pengőt ötvenre, hogy öreg Gábor bácsit ne a mindenkitől elhagyottak sorsa kíséresse a sírig.

Szomorú, hófölleges délután volt a temetés. A koporsót tizennégyen állták körül: tizennégy Pestre sodort falusi paraszt, az ország tizennégy részéből. Egyikük Kelenföldről gyalogolt ki a rákoskeresztúri temetőbe, a másik Óbudáról. Kopott ruhákban, kívül-belül megtépve álltak meg a sírnál s a kelenföldi zarándok néhány szál összekötözött virágot dobott a koporsó után. A virágot utolsó filléreire vásárolta és ott a temetőben tört melléje egy zöldelő fenyőgallyat...

Egy másik temetés is volt ugyanakkor: szegény kőbányai munkanélküli teste tért meg az örök anyaghoz, amelyből vétegett. Sírja mellett csak két gyászoló állt, a felesége, meg a fia. És öreg Gábor bácsit, aki csak gyökértelen, lombtalan idegen volt a városban, tizennégyen búcsúztatták... Tizennégyen, az ország tizennégy falujából: mintha együttérzést tolmácsoló kiküldöttek lettek volna... Ünnepi beszédet egyikük se mondott, csak mikor a temetés után hazafelé indultak, tört ki egy sír felé hajló öregből a keserű sóhajlás:

— Azért akármennyit is szidtam Túrt, csak szeretnék én még hazamenni!...

S ez az önkénytelen sóhajlás többet mondott, mint minden gyászbeszéd: benne volt Gábor bácsi, meg a többi ezek egész kálváriás élete. Azoknak kellett volna hallaniok, akik felelősek ezekért a sorsokért, hogy — ha már Újvárosi Gábornak, meg társainak nem is tudják visszaadni a falut — az otthon maradtok élete alá teremtsenek földet, amiben meggyökerezhetnek!

VEGE

Kubikostemetés Rákoskeresztúron

A napokban halt meg a pesti kubikosok nesztora, a hatvanöt éves Új-

x A Vigszínház kávéház Grill februári attrakciója Rátkai Márta rövid vendégszereplése külföldi turnéja előtt.